

Aan:
de voorzitter en de leden
van provinciale staten van Drenthe

Assen, 16 december 2004
Ons kenmerk 50/5.6/2004011852
Behandeld door de heer R. van Veen (0592) 36 58 93
Onderwerp: Reserve grondwaterheffing 2005

Geachte voorzitter/leden,

Voor de aan het grondwaterbeheer verbonden kosten is bij wijze van provinciale belasting een grondwaterheffing ingesteld. De hoogte van de heffing moet jaarlijks worden vastgesteld. Hiertoe wordt elk jaar een notitie opgesteld met als titel Kostenopzet Reserve grondwaterheffing. Hierin zijn beschreven de bestedingsmogelijkheden, de wijze waarop de Reserve grondwaterheffing het afgelopen jaar is ingezet en de gevolgen daarvan voor de stand van de Reserve grondwaterheffing. Vervolgens wordt voorgesteld op welke wijze de Reserve grondwaterheffing in het komende boekjaar zal worden ingezet, met daarbij de financiële gevolgen voor de reserve en de grondwaterheffing.

Recentelijk hebben wij de hoogte van de grondwaterheffing en de kostenopzet voor 2005 vastgesteld. De kostenopzet voor 2005 is bijgevoegd. Op basis van eerdere besluitvorming door uw staten (statenstuk 975) is de grondwaterheffing verhoogd met de gemiddelde prijsindex voor gezinsconsumptie. Dit betekent een verhoging van € 1,01 naar € 1,017 per 100 m³ onttrokken grondwater.

Het afgelopen jaar is door de provincie Drenthe actief bijgedragen aan projecten gericht op het aanvullen van de grondwatervoorraad. Ook komende jaren vinden wij inzet op dit punt van groot belang.

Verder zal er aandacht worden besteed aan monitoring (verdroging en Europese Kaderrichtlijn Water) en de uitwerking van het Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
ab/coll.

KOSTENOPZET RESERVE GRONDWATERHEFFING 2005

16 november 2004

1. Inleiding

Op grond van het bepaalde in artikel 48 van de Grondwaterwet hebben provinciale staten bij wijze van provinciale belasting een heffing ingesteld op het onttrekken van grondwater. De heffing kan worden ingezet voor in de Grondwaterwet nader omschreven werkzaamheden gericht op het beheer van het grondwater. De wet is in 1997 gewijzigd met als doel een bredere inzet van de grondwaterheffing. In de provincie Drenthe is die verbrede inzet naar voren gekomen door actief in te zetten op projecten gericht op actief grondwaterbeheer. Naast projecten gericht op waterbesparing en verdrogingsbestrijding is daarbij het afgelopen jaar ook aandacht besteed aan projecten gericht op het aanvullen van de grondwatervoorraad. In deze kostenopzet wordt aangegeven op welke wijze beschikbare middelen in 2005 zullen worden ingezet. De heffing bedraagt op dit moment € 1,01 per 100 m³ grondwater en wordt jaarlijks geïndexeerd.

2. Bestedingsmogelijkheden grondwaterheffing

De bestedingsmogelijkheden van de grondwaterheffing zijn in artikel 48 van de Grondwaterwet limitatief aangegeven.

De volgende kosten kunnen onder de heffing worden gebracht:

- a. maatregelen direct verband houdende met het voorkomen en tegengaan van de nadelige effecten van onttrekkingen en infiltraties, voorzover die niet voor rekening kunnen worden gebracht van de vergunninghouder;
- b. voor grondwaterbeheer noodzakelijke onderzoeken;
- c. onderzoek en advies door commissie van deskundigen;
- d. bijhouden openbaar register;
- e. schade-uitkering als gevolg van wijziging vergunning en in situaties waar veroorzaker moeilijk aanwijsbaar is.

3. Ontwikkeling en omvang Reserve grondwaterheffing

Om in te kunnen spelen op de wetwijziging, gericht op een bredere inzet van de grondwaterheffing, is de grondwaterheffing tweemaal aangepast (1997 en 2002). Inmiddels bedraagt de heffing € 1,01 per 100 m³ onttrokken grondwater en wordt de heffing jaarlijks aangepast op basis van indexering.

De omvang van de Reserve grondwaterheffing fluctueert. Eind jaren negentig bedroeg de reserve meer dan € 800.000,--. Het geringe aantal uitvoeringsprojecten was debet aan deze hoge stand. In de jaren daarna is daar verandering in gekomen. Dusdanig zelfs dat de stand van de reserve beneden de noodzakelijk geachte stand van € 450.000,-- kwam. In het verleden is aangegeven dat een dergelijke reserve nodig is omdat er ten gevolge van een schade die ontstaat door een wijziging van een vergunning en in situaties waar de veroorzaker van schade moeilijk aanwijsbaar is claims kunnen komen op het fonds. Ondanks dat er tot op heden geen beroep op een schade-uitkering is gedaan, lijkt het toch verstandig hiervoor een zekere reserve in stand te houden.

In 2002 is besloten om de grondwaterheffing vanaf 2003 te verhogen en jaarlijks te indexeren. Inmiddels bedraagt de reserve eind 2004 ongeveer € 295.000,--. Stand is lager dan destijds geraamd vanwege een korting in verband met BTW-teruggave in 2003/2004 en het niet meer aanvullen van de reserve met rente-inkomsten (vaststellen Voorjaarsnota 2004 door provinciale staten).

Gevolg is dat het nog enige jaren duurt voordat de gewenste reserve weer wordt bereikt. Begin 2005 zal gelet op de stand van de reserve bezien worden in hoeverre eenmalige aanvulling vanuit het BTW-Compensatiefonds mogelijk is. Het verloop van de Reserve grondwaterheffing is weergegeven in figuur 1.

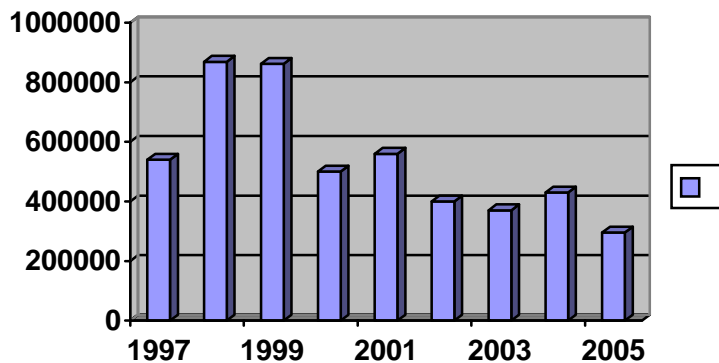
Vanaf 1998 heeft de provincie Drenthe bijgedragen aan projecten passend bij de mogelijkheden van de verbreding van de grondwaterheffing. Bij de actualisatie van de grondwaterheffing voor 2000 zijn de uitgangspunten vastgelegd waaronder een beroep kan worden gedaan op een bijdrage uit de Reserve grondwaterheffing. In 2003 zijn de uitgangspunten verder uitgewerkt.

Maatregelen die op dit moment in aanmerking komen voor een bijdrage uit de Reserve grondwaterheffing zijn:

- projecten gericht op waterbesparing;
- anti-verdrogingsprojecten gerelateerd aan de waterwinning;
- projecten gericht op de aanvulling van de grondwatervoorraad.

Vanaf 1998 tot en met 2004 is er voor ongeveer € 1.020.000,- aan verplichtingen aangegaan die betrekking hebben op projecten gericht op waterbesparing. Voor anti-verdrogingsmaatregelen is tot en met 2004 voor ongeveer € 665.000,- aan verplichtingen aangegaan. Voor maatregelen gericht op het aanvullen van de grondwatervoorraad, een categorie die in 2004 voor het eerst is benoemd, is het afgelopen jaar voor ongeveer € 250.000,- aan verplichtingen aangegaan. In bijlage 1 wordt een compleet overzicht van de projecten van de afgelopen jaren weergegeven.

reserve Grondwaterfonds (in euro)

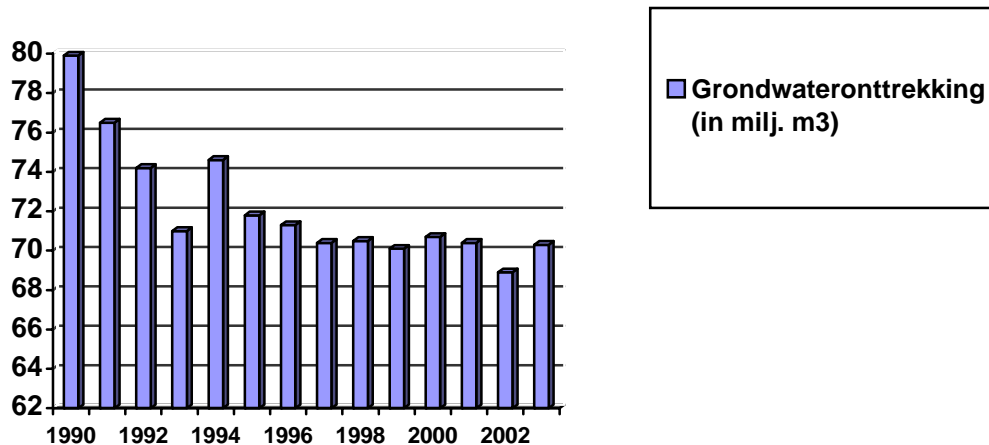

Figuur 1. Verloop Reserve grondwaterheffing.

4. Ontwikkeling grondwateronttrekking

De inkomsten voor de grondwaterheffing worden opgebracht door de vergunningplichtige onttrekkers. Om een inschatting te kunnen maken van de inkomsten zijn onttrekkingscijfers nodig. In deze paragraaf wordt het verloop van de grondwateronttrekking vanaf begin jaren negentig beschreven.

De lichte daling van de onttrokken hoeveelheid (vergunningplichtig) grondwater is gestabiliseerd. De onttrokken hoeveelheden zijn in onderstaande figuur weergegeven.

De daling in 2002 wordt voornamelijk veroorzaakt door een tijdelijke daling van de hoeveelheid onttrekking van grondwater voor saneringen en bemalingen. Voor de raming van de heffing wordt een hoeveelheid van 70 miljoen m³ op jaarbasis aangehouden.

5. Kostenopzet 2005

In de kostenopzet van 2005 wordt een overzicht gegeven van de verwachte opbrengsten van de grondwaterheffing en de voorziene uitgaven.

5.1. Indexeren grondwaterheffing

In 2002 hebben provinciale staten van Drenthe bij het vaststellen van de grondwaterheffing voor 2003 besloten om de heffing jaarlijks te indexeren. De heffing wordt jaarlijks aangepast op basis van de helft van de wijziging van de jaarlijkse consumentenprijsindex, reeks alle huishoudens, over het voorgaande jaar gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De gemiddelde prijsindex voor gezinsconsumptie over het afgelopen jaar bedraagt 1,4% (Centraal Bureau Statistiek, Consumentenprijsindex Alle Huishoudens). Dit betekent een verhoging van 0,7%. De heffing gaat daarmee omhoog van € 1,01 naar € 1,017 per 100 m³ onttrokken grondwater.

5.2. Inkomsten

De inkomsten bestaan uit de door de heffing opgebrachte gelden. Bij het vaststellen van de Voorjaarsnota 2004 is besloten dat aan reserves, waaronder de Reserve grondwaterheffing, geen rente meer wordt toegevoegd. Hierdoor zijn de inkomsten ongeveer € 40.000,-- lager dan in het verleden.

De totale geraamde inkomsten bedragen daarmee € 711.900,--.

5.3. Uitgaven

Vanwege de stand van de reserve en de lagere geraamde inkomsten is het uitgavenpatroon aangepast. Voor maatregelen gericht op actief grondwaterbeheer is € 100.000,-- minder gereserveerd.

A.	Actief grondwaterbeheer		€ 280.000,--
A1.	Maatregelen gericht op waterbesparing (DSM, WMD)	€ 50.000,--	
A2.	Herstelmaatregelen en ontwikkelingsmaatregelen (onder andere maatregelen ten behoeve van waterwinning Nietap en Assen)	€ 80.000,--	
A3.	Aanvulling grondwatervoorraad	€ 150.000,--	
B.	Voor grondwaterbeheer noodzakelijke onderzoeken		€ 270.000,--
B1.	Gegevensbeheer (onder andere Regis, Olga, evaluatie, onderhoud, beheer en automatisering meetnet, meetnet verdroging, KRW)	€ 170.000,--	
B2.	Onderzoek (onder andere waterwinning Havelterberg, STOWA, KRW monitoring)	€ 100.000,--	
C.	Onderzoek en advies door commissie van deskundigen		€ 20.000,--
D.	Bijhouden openbaar register		€ 60.000,--
E.	Projectontwikkeling (gebiedenbeleid en GGOR)		€ 70.000,--
E.	Schade-uitkering		p.m.
			+ -----
Totaal			€ 700.000,--

Vanwege de lage stand van de reserve zijn de geraamde uitgaven lager dan de inkomsten. Het zal enige jaren duren voordat de gewenste reserve van € 450.000,-- wordt bereikt.

Bijlage 1 **Overzicht uitgevoerde projecten**

A1. Waterbesparing

Projecten 1998

1. Purit (€ 80.000,--)
In 1998 is aan de Purit een bijdrage verleend van € 80.000,--. Door dit project is de levering van grondwater door de Waterleidingmaatschappij Drenthe vervangen door een oppervlaktewater-onttrekking. Hierdoor wordt jaarlijks een besparing gerealiseerd van 350.000 m³ grondwater.

Projecten 1999

2. Boeren met Water (€ 35.000,--)
Het project is uitgevoerd in samenwerking met het Centrum voor Landbouw en Milieu, het waterschap Noorderzijlvest, de NLTO en een aantal betrokken agrariërs. Project heeft zich gericht op het in overleg met boeren in het Zeijerveld realiseren van een dusdanige waterhuishouding dat er minder behoefte is aan beregening, de grondwaterstand wordt verhoogd en de verdroging van natuurlijke elementen vermindert.
Het project is inmiddels afgerond. Als resultaat van het project is er een gebiedswaterplan opgesteld, met daarnaast voor de agrariërs afzonderlijke bedrijfswaterplannen. In deze plannen zijn voorstellen gedaan voor het aanleggen van een aantal stuwen in het gebied om het water langer vast te houden. In 2002 is het gebiedsplan uitgevoerd.

Projecten 2000

3. Waterwinning Breevenen (€ 340.000,--)
Dit is een project van de Waterleidingmaatschappij Drenthe. In dit project is een duurzame waterwinning ontwikkeld, waarbij het gebruik van grondwater wordt gecombineerd met het ontwikkelen van natte natuur. Daarnaast kan deze nieuw te ontwikkelen winning een deel van de capaciteit van Assen en Gasselte overnemen. Beide winningen zitten in verdrogings-gevoelige gebieden en zijn onderwerp van studie. De winning Breevenen is inmiddels in gebruik genomen.
4. Beregeningsplanner (€ 20.000,--)
Het doel van dit project is om bij het beregenen van landbouwgewassen niet meer grondwater te gebruiken dan nodig. Via een meetprogramma wordt aangegeven wanneer het gewas water nodig heeft en in welke hoeveelheid. Op deze wijze wordt verspilling van water voorkomen. De proef die is gehouden heeft onvoldoende resultaat opgeleverd om het instrument in te zetten. Vanuit de landbouw was er onvoldoende deelname en daarnaast waren de jaren waarin de proef is gehouden te nat zodat er weinig behoefte was aan beregening.

Projecten 2001

5. Telemetrie peilbuizen (€5.000,--)
Het grondwaterstandsafhankelijk peilbeheer wordt binnen deze pilot van het waterschap Hunze en Aa's geoptimaliseerd. Door de peilbuizen op telemetrie aan te sluiten kunnen gegevens continue worden uitgelezen en verwerkt. Hiermee kan de gewenste grondwaterstand behorend bij de functie worden gerealiseerd. Daarnaast is de verwachting dat door het nauwkeurig sturen van de zomergrondwaterstand de behoefte voor beregening kan afnemen.
6. Spoelwaterhergebruik Nietap (€ 160.000,--)
Het project is afgerond en heeft een besparing opgeleverd van 0,7 miljoen m³/jaar. Dit effect is bereikt door grondwater dat werd gebruikt voor het spoelen van de filters na zuivering te gebruiken als drinkwater. In het verleden werd dit water geloosd op het oppervlaktewater. Het project is inmiddels afgerond.
7. Onderzoek besparing grondwater Emmtec (€50.000,--)
Emmtec onttrekt jaarlijks 5,4 miljoen m³ grondwater. Dit water wordt doorgeleverd aan bedrijven voor hoogwaardig gebruik. Een deel van het water wordt vervolgens geloosd op het vuilwaterriool en door Emmtec gezuiverd. Een bureaustudie heeft aangetoond dat hergebruik van dit water mogelijk is. Resultaten wijzen op een mogelijke besparing van 900.000 m³ op jaarbasis. De uitgevoerde praktijktoets heeft geen hoopgevende resultaten opgeleverd. Een nadere studie moet uitwijzen of er nog mogelijkheden zijn om tot waterbesparing te komen.

Projecten 2002

8. Runde tot Dollard tou (€95.000,--)
In het kader van de herinrichting Emmen-Zuid zijn er plannen om het Bargerveen te verbeteren, dit aan te sluiten op De Runde en vervolgens het water van goede kwaliteit door te leiden naar de Ruiten Aa en vervolgens naar de Dollard in Groningen. Een onderdeel van het project is het aanleggen van een natuurwaterleiding vanuit het Bargerveen naar de gietwaterplas van het tuinbouwcentrum Klazienaveen. Combinatie van deze aanvoer met hergebruik en opvang van kasdekwater geeft naar verwachting een reductie van het gebruik van grondwater van 1 miljoen m³. Het project is in uitvoering.

Projecten 2003

9. Water4All (€ 188.500,--)
Water4All is een proef op praktijkschaal om te onderzoeken wat de effecten van vernatting zijn in het gebied Tusschenwater. Bekeken wordt of het realiseren van een ondiepe grondwaterwinning een combinatie kan vormen met natte natuurontwikkeling. Door hermeandering van de Hunze, het verleggen van de kaden en het vernatten van het gebied wordt ruimte gemaakt voor het ontwikkelen van natte natuurwaarden. De Hunze krijgt meer ruimte om water in het gebied vast te houden. De verdroging wordt zo tegengegaan.

Projecten 2004

10. Water4All (€ 34.700,--)

In het Hunzegebied is in 2004 een proef gestart om te onderzoeken of de grondwaterwinning ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening nabij De Groeve kan worden verplaatst naar bovenliggende lagen. Uit het uitgevoerde onderzoek is gebleken dat om tot goede conclusies te kunnen komen de aanleg van een extra proefveld nodig is. De proef voor de grondwateronttrekking in combinatie met inundatie dient losgekoppeld te worden van de proef voor het nutriëntenonderzoek en de vegetatieontwikkeling. Voor een goed en verantwoord resultaat vraagt de eerste proef namelijk een continue situatie van de inundatie en de tweede juist een dynamische.

11. Zuidwolde (€ 16.250,--)

De Waterleidingmaatschappij Drenthe gaat een spoelwaterzuivering realiseren bij de grondwaterwinning in Zuidwolde. Op dit pompstation wordt jaarlijks 1.000.000 m³ grondwater onttrokken voor de drinkwatervoorziening. Om te voorkomen dat de filters verstopt raken, moeten de filters doorgespoeld worden. Hiervoor is jaarlijks 70.000 m³ grondwater nodig. Met het project wordt het gebruikte spoelwater grotendeels dusdanig gezuiverd dat er alsnog drinkwater van gemaakt kan worden. Hierdoor ontstaat een besparing van 65.000 m³ grondwater.

A2. VerdrogingsbestrijdingProjecten 2000

1. Brongebied Vledder Aa, fase 1 en 2 (€ 205.000,--)

Het project omvat het herstel van het brongebied van dit watersysteem. Binnen dit watersysteem met daarin een beekdal, bossen en natte heides zijn maatregelen getroffen om de verdroging te bestrijden. Het project is inmiddels afgerond.

Binnen het systeem is daarnaast nog waterwinning Terwisscha aanwezig. Ook deze waterwinning veroorzaakt een deel van de verdroging. Naast de maatregelen in de waterhuishouding zal op termijn de waterwinning worden verplaatst. Drenthe participeert in de studie naar verplaatsing.

Projecten 2001

2. Hermeandering Hunzedal (€ 195.000,--)

Dit project heeft een duidelijke relatie met het project Waterwinning Breevenen. Door hermeandering van de Hunze ontstaat in combinatie met het ontwikkelen van een duurzame waterwinning meer plaats voor natte natuur. Zowel de natuurwaarden op het land als in het water zijn hierdoor toegenomen. Het project is inmiddels afgerond.

3. Herstel Benedenloop Drentsche Aa (€ 115.000,--)

Met dit project wordt de benedenloop van de Drentsche Aa gekoppeld aan de Oude Aa. Door dit project wordt verdrogingsbestrijding gerealiseerd, een verbindingszone hersteld en aan beekherstel gedaan. Het project heeft daarnaast een positief effect op de nadelige effecten van de grondwaterwinning De Punt. Dit wordt onderstreept door de resultaten van de Gorecht-studie. Het project is in uitvoering en zal begin 2004 worden afgerond.

Projecten 2002

4. Brongebied Vledder Aa, fase 3 (€ 107.000,--)
Fase 3 van het project Herstel Vledder Aa is inmiddels afgerond. In deze fase heeft de Vledder Aa zijn oorspronkelijke vorm weer terug. De beek meandert weer door het landschap. Hierdoor kan meer water worden vastgehouden en is de verdroging in het gebied afgenomen.

Projecten 2003

5. Herstel Oude Diep (47.667,--)
In het project is een duurzame en verantwoorde scheiding gerealiseerd in de bovenloop van het Oude Diep tussen de functies landbouw en natuur. De verdroging in het beekdal is afgenomen en voor de landbouw is de wateraanvoer verbeterd.

Projecten 2003

6. Dwingelderveld (€ 24.000,--)
In het Dwingelderveld wordt de oorspronkelijke waterhuishouding hersteld. Door bosvorming en herstel van het slenkensysteem zal de aanvulling van de grondwatervoorraad toenemen. Hierdoor is de stijghoogte minder gevoelig voor ingrepen in de omgeving van het Dwingelderveld.
7. Afkoppelen Exloo (€ 17.009,--)
In een gebied van 1,1 ha in het bebouwde gebied van Exloo wordt het regenwater afgekoppeld van de riolering en door een stelsel van wadi's en putten geïnfiltreerd in de bodem. Door deze toegenomen infiltratie wordt de grondwatervoorraad aangevuld. Bijkomend voordeel is dat daarmee een overstort kan worden gesaneerd.
8. Afkoppelen Buinen (€ 130.900,--)
In een gebied van 7,9 ha in het bebouwde gebied van Buinen wordt het regenwater afgekoppeld van de riolering en geïnfiltreerd in de bodem. Door deze toegenomen infiltratie wordt de grondwatervoorraad aangevuld. Bijkomend voordeel is dat een risicovolle overstort verdwijnt.
9. Zakputten Odoorn (€ 75.250,--)
Door het aanleggen van zakputten in de omgeving van Odoorn wordt regenwater niet meer afgevoerd maar ter plekke geïnfiltreerd in de bodem. Hierdoor wordt de grondwatervoorraad aangevuld.

B2. Onderzoeksprojecten

1. Waterwinning Nietap
Het onderzoek naar de effecten van de waterwinning Nietap is in het voorjaar van 1999 afgerond. De conclusie is dat met name door maatregelen in de oppervlaktewaterhuishouding de natuurwaarden binnen het systeem kunnen worden vergroot. Het gaat dan om maatregelen in polder Matsloot Roderwolde en het Lieverensche Diep. De maatregelen zullen in samenhang met de uitvoering van werken in de herinrichting vorm worden gegeven. De grondwaterwinning kan onder die voorwaarden op de huidige capaciteit worden gehandhaafd.

2. **Waterwinning Assen**
Het onderzoek naar de waterwinning Assen is begin 2001 afgerond. Onderzoek heeft in beeld gebracht op welke wijze de waterwinning de natuurwaarden in het beekstelsysteem beïnvloed en op welke wijze die natuurwaarden kunnen worden vergroot. In overleg met het waterschap en Staatsbosbeheer wordt bekeken op welke wijze de resultaten kunnen worden vertaald in concrete maatregelen.
3. **Waterwinning Gasselte**
Dit onderzoek is in 2001 gestart en richt zich op het in beeld brengen van de effecten van de waterwinning op met name het beekdal van de Drentsche Aa. Inmiddels is onderzoek naar de opbouw van de ondergrond afgerond. Het hydrologische onderzoek start halverwege 2002. Doel is de verdroging terug te dringen.
4. **Waterwinning Terwisscha**
Zie project "Brongebied Vledder Aa".
Inmiddels is afgesproken dat de waterwinning voor 2004 wordt teruggebracht tot de halve vergunningscapaciteit. Daarnaast is onderzoek gestart naar een alternatieve locatie.
5. **Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR)**
Samen met de provincies Groningen en Overijssel en de inliggende waterschappen wordt gewerkt aan het tot stand brengen van een GGOR. Om uniformiteit in de aanpak te realiseren is aan Alterra gevraagd om een methodiek te ontwikkelen. Dit onderzoek is inmiddels afgerond. Ten behoeve van de implementatie wordt bekeken in hoeverre een gezamenlijk grondwatermodel voor Noord Nederland kan worden ontwikkeld.
6. **Grondwatermodel Noord-Nederland (€77.350,--)**
Samen met de provincies Overijssel, Groningen en Friesland en de inliggende waterschappen worden voorbereidingen getroffen om een grondwatermodel te maken voor Noord-Nederland. Het model is bedoeld als instrument om het GGOR verder invulling te geven.